

ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างหนี้ครัวเรือนไทยกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

ธัญชนิต อุบลศรี^{1*}, อุ๋นกัง แซ่ลิ้ม², และพุมิพัฒน์ ทวีวจิรพัฒน์²

¹สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*m.thanchanit@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาความสัมพันธ์และทิศทางความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างหนี้ครัวเรือนไทยกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิรายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสหนึ่งปีพ.ศ.2550 ถึงไตรมาสสองปีพ.ศ.2562 ของสินเชื่อคงค้างของการซื้อที่อยู่อาศัย สินเชื่อคงค้างของการซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ และสินเชื่อคงค้างของการบริโภคส่วนบุคคลอื่น ๆ ซึ่งจัดทำโดยธนาคารแห่งประเทศไทย กับ GDP ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ วิธีการศึกษาใช้การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว และทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุผลโดยใช้วิธี Granger Causality ผลการศึกษา พบว่า สินเชื่อคงค้างของการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลทั้ง 3 ประเภทกับ GDP มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว และผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุผล พบว่า สินเชื่อคงค้างของการซื้อที่อยู่อาศัยเป็นตัวกำหนด GDP อย่างมีนัยสำคัญ GDP เป็นตัวกำหนดสินเชื่อคงค้างของการบริโภคส่วนบุคคลอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ และสินเชื่อคงค้างของการซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์กับ GDP เป็นตัวกำหนดซึ่งกันและกันอย่างมีนัยสำคัญ งานวิจัยนี้มีประโยชน์ต่อรัฐบาลในการควบคุมการออกมาตรการการส่งเสริมการกระตุ้นการบริโภคของครัวเรือน และส่งเสริมให้ครัวเรือนตระหนักถึงวินัยทางการเงิน อีกทั้งสามารถนำไปปรับใช้กับการวางแผนนโยบายอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสินเชื่อทั้ง 3 ประเภทได้

คำสำคัญ: หนี้ครัวเรือน, ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ, ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว, ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล

A CAUSALITY RELATIONSHIP BETWEEN THAI HOUSEHOLD DEBT WITH GDP

Thanchanit Ubonsri^{1*}, Aunkung Saelim², and Puttiphat Thaweewachiraphat²

¹Business Economics Faculty of Economics Kasetsart University

²Department of Economics Faculty of Economics Kasetsart University

*m.thanchanit@gmail.com

Abstract

This research aims to study the relationship of Thai household debt and Gross Domestic Product (GDP) and its direction causality. The quarterly secondary data had been used since the first quarter of 2007 to the second quarter of 2019. The household debt data are categorized into 3 types: the outstanding loan of purchasing house, outstanding loans of hiring and purchasing vehicles, and outstanding loans of other personal consumptions, of which are collected from Bank of Thailand, whereas the GDP data is collected from the National Economic and Social Development Council (NESDC). The cointegration test and Granger causality technique are applied. The results of study indicate that all types of the outstanding loan and the GDP are statistically a long-run relationship from the cointegration test. For Granger Causality test, the outstanding loan of purchasing house are significantly caused the GDP, meanwhile, the GDP are significantly caused the outstanding loans of other personal consumption. Lastly, the outstanding loans of hiring and purchasing of vehicles and the GDP are significantly caused each other. Policy recommendations should be to implement appropriate measures to stimulate household consumption and to form financial awareness discipline, in line with interest rate policy for all types of loan.

Keyword: Household Debt, GDP, Long-run relationship, Causality

1. บทนำ

สถานการณ์หนี้ครัวเรือนไทยในปัจจุบันเป็นปัญหาที่อยู่ในระดับสูงและเป็นประเด็นที่น่ากังวลอย่างต่อเนื่อง (ทิตนันท์ มัลลิกะมาส, 2562) โดยเมื่อพิจารณาตั้งแต่ไตรมาสหนึ่งปีพ.ศ.2550 ถึงไตรมาสสองปีพ.ศ.2562 พบว่า มูลค่าของหนี้ครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นจาก 4.4 ล้านล้านบาท เป็น 13 ล้านล้านบาท ซึ่งคิดเป็นอัตราส่วนหนี้ครัวเรือนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) เท่ากับร้อยละ 51.3 - 78.7 หากอัตราส่วนหนี้ครัวเรือนต่อ GDP สูงมากกว่าร้อยละ 80 จะส่งผลกระทบต่อภาคการบริโภคในระยะยาว และมีความเสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อภาคการเติบโตของ GDP อีกด้วย (Lombardi และคณะ, 2017) โดยส่วนใหญ่หนี้ครัวเรือนที่เพิ่มสูงขึ้นซึ่งเกิดจากการขยายตัวของสินเชื่อคงค้างเพื่อการอุปโภคบริโภค เช่น การซื้อที่อยู่อาศัย การซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ และการบริโภคส่วนบุคคลอื่น ๆ ได้แก่ บัตรเครดิตและหนี้อื่น ๆ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สภาพัฒน์) และธนาคารแห่งประเทศไทย, 2562) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non-Performing Loan; NPL) (สภาพัฒน์, 2562) โดยมีการก่อหนี้เพิ่มขึ้นทั้งในภาวะเศรษฐกิจขยายตัว ครัวเรือนจะมีรายได้เพิ่มขึ้นจะทำให้แรงจูงใจในการลงทุนซื้อสินทรัพย์ เช่น ที่อยู่อาศัย รถยนต์และรถจักรยานยนต์ และในภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัว ครัวเรือนจะทำการก่อหนี้ด้านสินเชื่อส่วนบุคคลอื่น ๆ เพื่อเป็นการรักษาระดับการบริโภคให้คงที่ที่อยู่เสมอ (Consumption Smoothing) (ลลิตา บุคตา, 2559) นอกจากนี้หนี้ที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น การออกมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจต่าง ๆ ของรัฐบาล เช่น นโยบายรถยนต์คันแรก บ้านหลังแรก หรือแม้กระทั่งการผ่อนคลายเกณฑ์ของอัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อมูลค่าหลักประกัน (Loan to Value; LTV) โครงการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำของธนาคารแห่งประเทศไทย

ไทยสำหรับผู้ที่อยู่ในพื้นที่ที่ประสบอุทกภัย เป็นต้น เมื่อครัวเรือนมีหนี้ที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ครัวเรือนมีการชำระหนี้เพิ่มขึ้นด้วย ทำให้อัตราการบริโภคของครัวเรือนชะลอตัวลง (ชนิษฐา วนะสุข และคณะ, 2557) ส่งผลให้การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงไปด้วย นั่นคือ GDP เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในระยะสั้นและระยะยาว กล่าวคือ ในระยะสั้นหนี้ครัวเรือนจะช่วยกระตุ้นการบริโภคและการเติบโตของ GDP แต่หากมองในระยะยาว การเพิ่มขึ้นของอัตราส่วนหนี้ครัวเรือนต่อ GDP มีแนวโน้มทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง เมื่อระดับหนี้ครัวเรือนต่อ GDP สูงกว่าร้อยละ 70 (Lombardi และคณะ, 2017)

ดังนั้นการเพิ่มขึ้นของหนี้ครัวเรือนจึงมีความสำคัญต่อ GDP และมีความจำเป็นในการศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรทั้งสองนี้ แต่สิ่งใดจะเป็นตัวแปรที่ส่งผลให้เกิดอีกตัวแปรหนึ่งนั้น ปัจจุบันยังไม่พบผู้ศึกษาอย่างแน่ชัด ในงานวิจัยนี้จึงเพิ่มการศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Granger Causality) ระหว่างตัวแปรที่แสดงถึงการเพิ่มขึ้นของหนี้ครัวเรือนไทย คือ สินเชื่อคงค้างของการซื้อที่อยู่อาศัย สินเชื่อคงค้างของการซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ และสินเชื่อคงค้างของการบริโภคส่วนบุคคลอื่น ๆ กับ GDP

2. วัตถุประสงค์งานวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และทิศทางความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างการเพิ่มขึ้นของหนี้ครัวเรือนไทยกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)

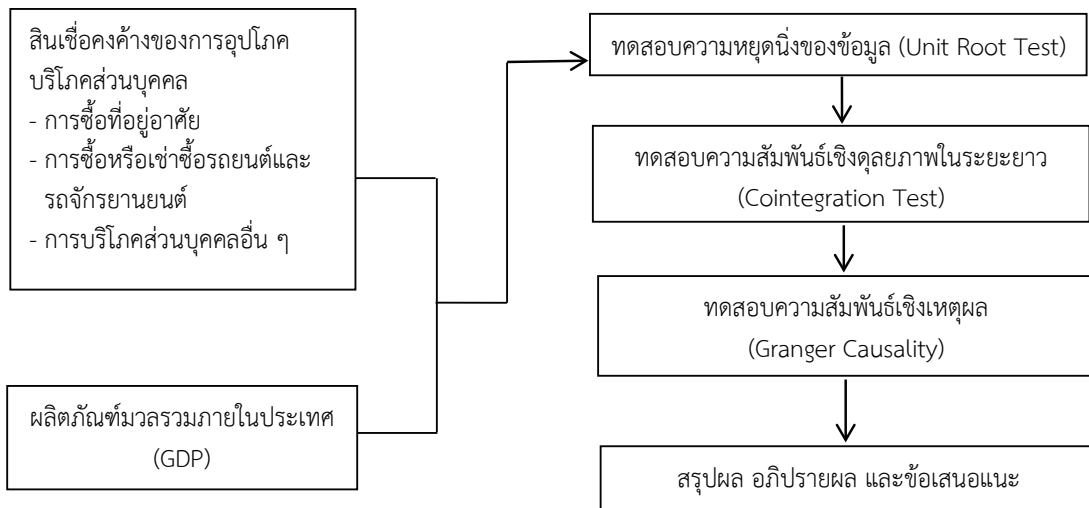
3. ทบทวนวรรณกรรม

สำหรับงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับหนี้ครัวเรือนไทย ส่วนมากเป็นการศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์และรูปแบบการเป็นหนี้ของครัวเรือน พฤติกรรมและปัจจัยที่กำหนดความเป็นไปได้ในการก่อหนี้ครัวเรือน ดังนี้ ครัวเรือนที่เป็นหนี้จะมีการกู้ยืมมากขึ้นในช่วงภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวเพื่อรักษาระดับการบริโภค (Consumption Smoothing) และกู้ยืมมากขึ้นเพื่อลงทุนหรือซื้อบ้าน ที่ดิน รถยนต์และรถจักรยานยนต์เป็นหลักในช่วงภาวะเศรษฐกิจขยายตัว (ลลิตา บุคดา, 2559) โดยภาระหนี้ส่วนมากเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) ซึ่งขยายตัวเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี.ศ.2553 โดยส่วนมากจะเกิดจากผู้กู้รายเดิม และผู้กู้รายใหม่ที่มีอายุน้อยลง ซึ่งมักจะมีการกู้หลายบัญชี ทำให้คุณภาพของผู้กู้นั้นลดลง (โสภรต์มณี จันทรัตน์ และคณะ, 2019) ซึ่งปัจจัยที่กำหนดความเป็นไปได้ในการก่อหนี้ครัวเรือนที่สัมพันธ์กันในทางบวก ได้แก่ สถานภาพ รายได้ และความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยของหัวหน้าครัวเรือน และการครอบครองรถยนต์ ในทางตรงกันข้ามที่สัมพันธ์กับความเป็นไปได้ในการก่อหนี้ครัวเรือนในทางลบ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และเขตที่อยู่อาศัยของหัวหน้าครัวเรือน (ฉวีวรรณ กาบขาว, 2561) โดยมีการใช้เครื่องมือในการศึกษาที่แตกต่างกัน เช่น Logit Model, Chow Test และใช้สถิติเชิงพรรณนาในรูปของร้อยละ และค่าเฉลี่ย เป็นต้น

จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาทำให้ทราบถึงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดหนี้ครัวเรือน ปัจจัยที่กำหนดความเป็นไปได้ในการก่อหนี้ครัวเรือน และแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นของการกู้ยืมหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) ทั้งผู้กู้รายเดิมและรายใหม่ที่ส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ยังไม่พบการศึกษาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว และความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของหนี้ครัวเรือนไทยต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ อีกทั้งเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยนี้เป็นการใช้การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration Tests) ซึ่งมีการนำไปใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ในหลายประเทศ (Lombardi และคณะ, 2017) และทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Granger causality test) ซึ่งมีความแตกต่างจากงานวิจัยก่อนหน้าของไทยอีกด้วย

งานวิจัยนี้ทำให้ทราบว่าหนี้ครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นมีความสัมพันธ์ในระยะยาวกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) หรือไม่ และสิ่งใดเป็นสาเหตุของการเพิ่มขึ้นของหนี้ครัวเรือนหรือการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) โดยผลการศึกษาที่ได้มีประโยชน์ต่อการกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการดูแล ควบคุมให้ปริมาณของหนี้ครัวเรือนอยู่ในระดับที่พอเหมาะสำหรับรายได้ครัวเรือน และการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

4.กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ สินเชื่อกู้ยืมและการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคล ประกอบด้วย สินเชื่อกู้ยืมของการซื้อที่อยู่อาศัย สินเชื่อกู้ยืมของการซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ และสินเชื่อกู้ยืมของการบริโภคส่วนบุคคลอื่น ๆ จากธนาคารแห่งประเทศไทย และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริง (GDP) จากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ไตรมาสหนึ่งปีพ.ศ.2550 ถึงไตรมาสสองปีพ.ศ.2562

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ทำการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration) ตามวิธีการของ Eagle และ Granger (1987) โดยการนำสินเชื่อกู้ยืมของการซื้อที่อยู่อาศัย สินเชื่อกู้ยืมของการซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ และสินเชื่อกู้ยืมของการบริโภคส่วนบุคคลอื่น ๆ กับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ที่ทดสอบความหยุดนิ่ง (Unit Root Test) โดยใช้ Augmented Dickey-Fuller Test (ADF Test) และมีลักษณะหยุดนิ่ง (ไม่มี unit root) ที่ Integrated of order 1 หรือ I(1) (เฉลิมพล จตุพร, 2560) แต่หากข้อมูลมีปัญหาของ Normality จะทำให้ผลการทดสอบที่ได้ไม่น่าเชื่อถือ จึงต้องทำการทดสอบด้วย Kwiatkowski, Phillips, Schmidt and Shin Test (KPSS Test) เพื่อยืนยันผลความหยุดนิ่งของข้อมูลอีกครั้ง โดยสมมติฐานหลักของ ADF Test คือ ข้อมูลอนุกรมเวลามีลักษณะไม่หยุดนิ่ง (Non-Stationary) แต่สมมติฐานหลักของ KPSS Test คือ ข้อมูลอนุกรมเวลามีลักษณะหยุดนิ่ง (Stationary) จากนั้นทำการทดสอบหาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว โดยการทดสอบความหยุดนิ่ง (Unit Root Test) ของค่าความคลาดเคลื่อน (Residual; e) ที่ได้จากการประมาณค่าสมการถดถอย (Regression) ด้วยวิธีกำลังสอยน้อยที่สุด (Ordinary Least Square; OLS) ที่ค่าระดับด้วยวิธี ADF Test ดังสมการต่อไปนี้ (ภูมิฐาน รั้งกุลนุวัฒน์, 2562)

$$e_t = \hat{Y}_t - \beta X_i \tag{1}$$

โดยที่ Y_t คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)
 X_i คือ สินเชื่อกู้ยืมและการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลทั้ง 3 ประเภท เมื่อ $i = 1, 2, 3$
 และตัวแปร X_i แสดงด้วยตัวแปร H_Loan, V_Loan และ O_Loan ตามลำดับ
 โดยที่ 1 คือ สินเชื่อกู้ยืมของการซื้อที่อยู่อาศัย (H_Loan)

2 คือ สินเชื่อค่างของการซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ (V_Loan)

3 คือ สินเชื่อค่างของการบริโภคส่วนบุคคลอื่น ๆ (O_Loan)

e_t คือ ค่าความคลาดเคลื่อนที่ได้จากการประมาณสมการถดถอย

$$\text{สมการ ADF Test} \quad \Delta e_t = \delta^* e_{t-1} + \sum_{i=1}^p \delta_i \Delta e_t + \alpha_0 + \alpha_1 t + \varepsilon_t \quad (2)$$

ทดสอบตามสมมติฐานของ ADF Test คือ

$$H_0: \delta^* = 0 \text{ (Non-Stationary)}$$

$$H_1: \delta^* \neq 0 \text{ (Stationary)}$$

หากข้อมูลอนุกรมเวลา Y_t และ X_t มีความสัมพันธ์เชิงดูยาว การทดสอบสมมติฐานของ ADF Test จะต้องปฏิเสธ H_0 นั่นคือ ค่าความคลาดเคลื่อน (Residual: e_t) ที่ได้จากการประมาณสมการถดถอย จะเป็น Integrated of order 0 หรือ I(0) เมื่อข้อมูลสินเชื่อค่างของการซื้อที่อยู่อาศัย สินเชื่อค่างของการซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ และสินเชื่อค่างของการบริโภคส่วนบุคคลอื่น ๆ กับ GDP ที่ทดสอบมีความสัมพันธ์เชิงดูยาว (Cointegrated) แล้ว แสดงว่าข้อมูลคู่ที่มีความสัมพันธ์เชิงดูผลอย่างน้อย 1 ทิศทาง (กรณีการ ตรีภาคีตระกูล, 2539) หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ละคู่ที่ทำผลต่างให้มีความหยุดนิ่งไปกำหนดความล่าช้า (Lag Length) ที่เหมาะสมของแต่ละคู่ โดยพิจารณาจากตัวชี้วัด Akaike criterion (AIC), Schwarz Bayesian criterion (BIC) และ Hannan-Quinn criterion (HQC) ที่ให้ผลตรงกันมากที่สุด เพื่อนำไปทดสอบหาความสัมพันธ์เชิงดูผลด้วยวิธี Granger Causality โดยพิจารณาจากค่า F-stat หากค่า F-stat มีค่ามากกว่าค่าวิกฤติ จะแสดงถึงการปฏิเสธสมมติฐานหลัก นั่นคือ ตัวแปรทั้งสองที่ทำการทดสอบมีความสัมพันธ์เชิงดูผล (อัศวพงศ์ อันทอง, 2550)

6. ผลการวิจัย

6.1 สถานการณ์หนี้ครัวเรือนไทย

เมื่อพิจารณาหนี้เฉลี่ยต่อครัวเรือนตั้งแต่ปีพ.ศ.2550 – 2562 (ครึ่งปีแรก) พบว่า หนี้เฉลี่ยต่อครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจาก 116,681 บาท เป็น 167,913 บาท โดยที่อัตราการเติบโตของหนี้เฉลี่ยต่อครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและลดลงสลับไปมา ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการผ่อนคลายมาตรการ LTV ในปีพ.ศ.2552 และ 2556, สถานการณ์อุทกภัยครั้งใหญ่ในปีพ.ศ.2554, การกู้ยืมของประชาชนเพื่อการซ่อมแซมบ้านเรือนที่เสียหายจากอุทกภัย มาตรการรถยนต์คันแรกในปีพ.ศ.2555 และมาตรการกระตุ้นการบริโภคของครัวเรือนในปีพ.ศ.2560 เป็นต้น และเมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงินของครัวเรือนพบว่า ส่วนใหญ่ครัวเรือนกู้ยืมเพื่อนำไปใช้จ่ายอุปโภคบริโภคอื่น ๆ ซึ่งสูงเกือบร้อยละ 40 รองลงมา คือ เพื่อซื้อ/เช่าซื้อบ้านและ/หรือที่ดิน ในสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 30 การกู้ยืมเพื่อนำมาใช้ในการทำการเกษตรและทำธุรกิจ จะมีสัดส่วนอยู่ราว ๆ ร้อยละ 10 – 14 และในส่วนของ การกู้ยืมเพื่อใช้ในการศึกษา และหนี้อื่น ๆ ได้แก่ หนี้จากการค้ำประกันบุคคลอื่น หนี้ค่าปรับหรือจ่ายชดเชยค่าเสียหาย เป็นต้น จะมีสัดส่วนของการกู้ยืมไม่เกินร้อยละ 3 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 หนี้ครัวเรือนทั่วประเทศในช่วงปีพ.ศ.2550 ถึง ปีพ.ศ.2562 (ครึ่งปีแรก)

ปีพ.ศ.	2550	2552	2554	2556	2558	2560	2562
หนี้เฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)	116,681	134,699	134,900	163,087	156,770	178,994	167,913
อัตราการเติบโตของหนี้เฉลี่ย (ร้อยละ)	0.1	15.4	0.1	20.9	(3.9)	14.2	(6.2)
วัตถุประสงค์ของการกู้ยืม (ร้อยละ)							
ซื้อ/เช่าซื้อบ้านและ/หรือที่ดิน	31.3	34.3	34.0	36.8	32.4	36.3	37.3
ใช้ในการศึกษา	2.7	2.6	2.0	1.5	1.2	1.6	1.3
ใช้จ่ายอุปโภคบริโภคอื่น ๆ	33.3	30.8	37.8	36.7	41.3	39.0	38.4

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ปีพ.ศ.	2550	2552	2554	2556	2558	2560	2562
ใช้ในการทำธุรกิจ	14.4	16.3	10.3	10.5	10.2	8.5	8.1
ใช้ในการทำการเกษตร	15.2	14.2	14.4	13.5	14.3	14.0	14.2
หนึ่งอื่น ๆ	3.1	1.8	1.5	1.1	0.5	0.6	0.6

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

6.2 ผลการทดสอบความหยุดนิ่งของข้อมูล (Unit Root Test)

ผลการทดสอบความหยุดนิ่งของข้อมูลด้วยวิธี ADF Test พบว่า ข้อมูล GDP, สินเชื่อค้ำของ การซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ (V_loan) และสินเชื่อค้ำของ การบริโภคส่วนบุคคลอื่น ๆ (O_loan) ไม่มีความหยุดนิ่งกับรูปแบบ ไม่มีค่าคงที่ (None) และรูปแบบค่าคงที่ (Intercept) ที่ค่าระดับ ยกเว้น สินเชื่อค้ำของ การซื้อที่อยู่อาศัย (H_loan) ที่หยุดนิ่งกับค่าคงที่ (Intercept) ที่ $\alpha = 0.05$ และภายหลังการทำผลต่างอันดับ 1 (First Difference) พบว่า ข้อมูล GDP, สินเชื่อค้ำของ การซื้อที่อยู่อาศัย (H_loan) และสินเชื่อค้ำของ การบริโภคส่วนบุคคลอื่น ๆ (O_loan) มีความหยุดนิ่งกับค่าคงที่ (Intercept) ที่ $\alpha = 0.01$ และสินเชื่อค้ำของ การซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ (V_loan) มีความหยุดนิ่งที่ $\alpha = 0.10$ อย่างไรก็ตาม ข้อมูล GDP และสินเชื่อค้ำของ การซื้อที่อยู่อาศัย (H_loan) เกิดปัญหา Normality ทำให้ผลการทดสอบด้วย ADF Test ไม่น่าเชื่อถือ ดังนั้นจึงทำการทดสอบด้วย KPSS Test เพื่อยืนยันผลการทดสอบอีกครั้ง พบว่า ข้อมูล GDP และสินเชื่อค้ำของ การซื้อที่อยู่อาศัย (H_loan) สินเชื่อค้ำของ การซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ (V_loan) และสินเชื่อค้ำของ การบริโภคส่วนบุคคลอื่น ๆ (O_loan) เป็น (1) กล่าวคือ ไม่มีความหยุดนิ่ง (non-stationary) ที่ค่าระดับ แต่มีความหยุดนิ่งเมื่อทำผลต่างอันดับ 1 (First Difference) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบ ADF Test และ KPSS Test

Data	Augmented Dickey-Fuller (ADF) Test						KPSS Test	
	Level			First Difference			Level	First Difference
	None	Intercept	Trend and Intercept	None	Intercept	Trend and Intercept	p-value	
GDP	2.7941	-0.2494	-3.8598**	-0.0175	-8.0855***	-8.0013***	< 0.01	> 0.10
H_loan	4.4325	-3.0844**	0.0588	-1.1259	-5.1661***	-5.3065***	< 0.01	> 0.10
V_loan	1.5245	-1.9393	-1.9018	-1.8391*	-2.4538	-2.8004	< 0.01	> 0.10
O_loan	3.7288	-1.5221	-0.2163	-0.3283	-5.5282***	-5.6700***	< 0.01	> 0.10

หมายเหตุ: *** และ ** แสดงถึงนัยสำคัญทางสถิติที่ α เท่ากับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

6.3 ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration Test)

ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวระหว่าง GDP และสินเชื่อค้ำของ การอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลทั้ง 3 ประเภท โดยการนำค่าความคลาดเคลื่อนที่ได้จากการประมาณค่าสมการถดถอยด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (OLS) ของ GDP และสินเชื่อค้ำของ การอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลที่ละคู่ไปทดสอบความหยุดนิ่งด้วยวิธี ADF Test พบว่า ค่าความคลาดเคลื่อนจากการประมาณค่าด้วยวิธี OLS มีความหยุดนิ่ง (Stationary) กับรูปแบบไม่มีค่าคงที่ (None) ที่ $\alpha = 0.01$ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสินเชื่อค้ำของ การอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลทั้ง 3 ประเภท มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวกับ GDP (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบ Cointegration Test

Model	Cointegration Test	
	ADF Test of Residuals	p-value
GDP and H_loan	-3.3800	0.0007***
GDP and V_loan	-3.1450	0.0016***
GDP and O_loan	-2.6930	0.0069***

หมายเหตุ: *** แสดงถึงนัยสำคัญทางสถิติที่ α เท่ากับ 0.01

6.4 ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Granger Causality Test)

ในการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุผลจะต้องมีการกำหนดช่วงเวลาในอดีต (Lag Length) โดยเลือกจากตัวชี้วัด AIC, BIC, และ HQC ที่ให้ผลตรงกันมากที่สุด ผลการกำหนดช่วงเวลาในอดีต พบว่า จำนวนช่วงเวลาในอดีตที่เหมาะสมสำหรับการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่าง GDP กับ สินเชื่อคงค้างของการซื้อที่อยู่อาศัย (H_loan), สินเชื่อคงค้างของการซื้อหรือเช่ารถยนต์และรถจักรยานยนต์ (V_loan) และสินเชื่อคงค้างของการบริโภคส่วนบุคคลอื่น ๆ (O_loan) มีค่าเท่ากับ 7, 4, และ 7 ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุผล พบว่า สินเชื่อคงค้างของการซื้อที่อยู่อาศัย (H_loan) และสินเชื่อคงค้างของการซื้อหรือเช่ารถยนต์และรถจักรยานยนต์ (V_loan) เป็นตัวกำหนด GDP ที่ $\alpha = 0.10$ แต่สินเชื่อคงค้างของการบริโภคส่วนบุคคลอื่น ๆ (O_loan) ไม่ได้เป็นตัวกำหนด GDP ในขณะที่ GDP เป็นตัวกำหนดสินเชื่อคงค้างของการซื้อหรือเช่ารถยนต์และรถจักรยานยนต์ (V_loan) และสินเชื่อคงค้างของการบริโภคส่วนบุคคลอื่น ๆ (O_loan) ที่ $\alpha = 0.10$ และ 0.01 ตามลำดับ แต่ GDP ไม่ได้เป็นตัวกำหนดสินเชื่อคงค้างของการซื้อที่อยู่อาศัย (H_loan) อีกทั้งยังพบความสัมพันธ์ในสองทิศทางระหว่างสินเชื่อคงค้างของการซื้อหรือเช่ารถยนต์และรถจักรยานยนต์ (V_loan) กับ GDP อีกด้วย (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบ Granger Causality Test

Model	VAR Lag order selection criteria			Granger Causality Test			
	AIC	BIC	HQC	GDP causes loan		Loan causes GDP	
				F-Test	p-value	F-Test	p-value
GDP and H_loan	7	7	7	1.0547	0.4182	2.1588	0.0711*
GDP and V_loan	4	3	4	2.6292	0.0503*	2.1942	0.0892*
GDP and O_loan	7	3	7	4.2658	0.0027***	0.9605	0.4789

หมายเหตุ: *** และ * แสดงถึงนัยสำคัญทางสถิติที่ α เท่ากับ 0.01 และ 0.10 ตามลำดับ

7. สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาสถานการณ์หนี้ครัวเรือนไทยทั่วประเทศตั้งแต่ปี.ศ.2550 – 2562 (ครึ่งปีแรก) สามารถสรุปได้ว่าหนี้ครัวเรือนไทยส่วนใหญ่มาจากค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภค แสดงให้เห็นว่ารายได้ของครัวเรือนไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและครัวเรือนอาจมีแนวโน้มที่จะมีความต้องการที่จะมีหน้าตาทางสังคมสูงขึ้น (สรา ชื่นโชคสันต์ และคณะ, 2019) ทำให้เกิดการใช้จ่ายอย่างเกินตัว และการก่อหนี้เพื่อใช้ในการซื้อบ้านหรือที่ดินมีสัดส่วนรองลงมา แสดงถึงความต้องการความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยของครัวเรือนเพิ่มขึ้น ในขณะที่หนี้ครัวเรือนเฉลี่ยจากการทำธุรกิจและทำการเกษตรมีสัดส่วนที่น้อยเนื่องจากสินเชื่อเพื่อการประกอบธุรกิจและการเกษตรมีส่วนช่วยชดเชยผลกระทบจากการชะลอตัวของภาคการผลิตได้ (สภาพัฒน์, 2562) จึงไม่จำเป็นต้องมีการกู้ยืมอย่างต่อเนื่อง โดยจะทำการกู้ยืมในช่วงที่เกิดภาวะการผลิตชะลอตัวเท่านั้น

ในขณะที่ข้อมูลของ GDP และสินเชื่อคงค้างของการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลทั้ง 3 ประเภท เป็น I(1) โดยไม่มีความหยุดนิ่ง (non-stationary) ที่ค่าระดับ แต่มีความหยุดนิ่งภายหลังการทำผลต่างลำดับที่ 1 และสินเชื่อคงค้างของการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลทั้ง 3 ประเภท มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวกับ GDP ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lombardi และคณะ (2017) ที่พบว่า ในระยะยาวการเพิ่มขึ้นของอัตราส่วนหนี้ครัวเรือนต่อ GDP มีแนวโน้มทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง

ซึ่งแสดงให้เห็นว่า หากสินเชื่อก้างของการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลทั้ง 3 ประเภทมีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อาจทำให้ครัวเรือนลดการบริโภคเพื่อเก็บออมรายได้ส่วนหนึ่งเพื่อนำไปชำระหนี้ค้างต่าง ๆ และส่งผลให้การเติบโตของเศรษฐกิจในระยะยาวเกิดการชะลอตัวได้

นอกจากนี้สินเชื่อก้างของการซื้อที่อยู่อาศัย (H_loan) เป็นตัวกำหนด GDP ในทิศทางเดียว, GDP เป็นตัวกำหนดสินเชื่อก้างของการบริโภคส่วนบุคคลอื่น ๆ (O_loan) ในทิศทางเดียว, และสินเชื่อก้างของการซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ (V_loan) กับ GDP เป็นตัวกำหนดซึ่งกันและกัน

จากการศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า สินเชื่อก้างของการซื้อที่อยู่อาศัย (H_loan) และสินเชื่อก้างของการซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ (V_loan) ส่งผลต่อ GDP ส่วน GDP ส่งผลต่อการตัดสินใจของครัวเรือนในการกู้ยืมสินเชื่อก้างการซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ (V_loan) และสินเชื่อก้างการบริโภคส่วนบุคคลอื่น ๆ (O_loan) ทั้งบัตรเครดิตและหนี้อื่น ๆ ที่เกิดจากนโยบายรถยนต์คันแรก หรือการแข่งขันการปล่อยดอกเบี้ยสินเชื่อของสถาบันการเงินต่าง ๆ ทำให้เป็นการสนับสนุนให้ครัวเรือนก่อนนี้ในส่วนนี้ได้ง่ายขึ้นจนครัวเรือนขาดสภาพคล่องในการชำระหนี้ได้ อีกทั้ง GDP ยังสะท้อนถึงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจของการซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์และการบริโภคส่วนบุคคล โดยจะเปลี่ยนแปลงไปตาม GDP แต่ไม่ส่งผลต่อสินเชื่อก้างการซื้อที่อยู่อาศัย เนื่องจากเป็นหนี้ที่ต้องชำระในระยะยาว ความผันผวนทางเศรษฐกิจในระยะสั้นจึงไม่ส่งผลต่อหนี้ประเภทนี้

8. ข้อเสนอแนะ

1. ธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถใช้นโยบายทางการเงินเชิงคุณภาพในการส่งเสริมการขยายสินเชื่อประเภทการซื้อที่อยู่อาศัย และการซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ในช่วงภาวะเศรษฐกิจขยายตัว เนื่องจากหนี้ทั้ง 2 ประเภทนี้เป็นหนี้ที่มีมูลค่าสูง สามารถเป็นหลักประกันได้ และจากผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสินเชื่อก้างทั้ง 2 ประเภทนี้ยังส่งผลต่อ GDP ด้วยแต่ควรคำนึงถึงภาระหนี้สินที่มีต่อครัวเรือนในระยะยาว ซึ่งจะส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาวได้

2. ธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถใช้นโยบายทางการเงินเชิงคุณภาพอย่างระมัดระวังต่อการขยายสินเชื่อประเภทการบริโภคส่วนบุคคล จากผลการศึกษาข้างต้นจะเห็นว่าการขยายตัวของสินเชื่อประเภทนี้ถูกกำหนดด้วย GDP และสินเชื่อประเภทนี้มีสัดส่วนที่สูงเมื่อเทียบกับสินเชื่อประเภทอื่น ๆ แต่ในสัดส่วนที่สูงนั้นไม่ได้ส่งผลต่อ GDP ดังนั้นจึงไม่ควรมุ่งเน้นในการส่งเสริมสินเชื่อประเภทนี้มากนัก

9. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยนี้ผู้วิจัยยังไม่ได้ให้คำตอบเกี่ยวกับสาเหตุของการก่อหนี้ครัวเรือนแต่ละประเภท หากมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการก่อหนี้ครัวเรือนแต่ละประเภทในอนาคต จะเป็นข้อมูลสำคัญต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการควบคุม ดูแลหนี้ครัวเรือนให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสมกับการเติบโตของประเทศได้

2. งานวิจัยนี้ไม่ได้ให้คำตอบถึงการพยากรณ์ถึงแนวโน้มของหนี้ครัวเรือน และการพยากรณ์ของการเติบโตทางเศรษฐกิจจากข้อมูลหนี้ครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น หากในอนาคตมีการศึกษาในประเด็นนี้ จะสามารถช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องด้านการวางนโยบายเกี่ยวกับมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการกระตุ้นบริโภค ควบคุมหนี้ครัวเรือนให้มีความเหมาะสม หรือการปรับปรุงอัตราดอกเบี้ยของสินเชื่อต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับการเติบโตทางเศรษฐกิจในอนาคตได้

10. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมที่ให้คำปรึกษาในการทำงานวิจัยนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี อีกทั้งขอขอบคุณอาจารย์ทุกท่านในคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มอบความรู้ที่ดีแก่ข้าพเจ้า

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ ตรีภักดีตระกูล. (2539). **ค่าจ้างขั้นต่ำกับภาวะเงินเฟ้อในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิษฐา วนะสุข, จุฬารัตน์ โฆษะโก และภาวนิศร์ ชิววัลลี. (2557). **รายงานการวิจัยเรื่อง หนี้ครัวเรือนกับเศรษฐกิจภาคใต้**. กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- เฉลิมพล จตุพร. (2560). **การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวและการปรับตัวระยะสั้น**. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ฉวีวรรณ กาบขาว. (2561). **ปัจจัยกำหนดความเป็นไปได้ในการก่อหนี้ภาคครัวเรือน**. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ภูมิฐาน รังकुณวัฒน์. (2562). **การวิเคราะห์อนุกรมเวลาสำหรับเศรษฐศาสตร์และธุรกิจ**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลลิตา บุคตา. (2559). **หนี้ภาคครัวเรือนกับวัฏจักรธุรกิจไทย**. การค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สรา ชื่นโชคสันต์, สุพริศร์ สุวรรณิก, และธนัชพร สุขสุเมฆ. (2019). **รายงานการวิจัยเรื่อง หนี้ครัวเรือนไทย: ข้อเท็จจริงที่ได้จาก BOT-Nielsen Household Financial Survey: FAQ Issue 143**. กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- โสภณศรีมณี จันทรัตน์, อัจฉนา ลำซ่า, ภูมิใจ ตั้งสวัสดิรัตน์ และกฤษฎ์เลิศ สัมพันธ์รักษ์. (2019). **รายงานการวิจัยเรื่อง เข้าใจพลวัตหนี้ครัวเรือนไทยผ่าน Big data ของเครดิตบูโร: aBRIDGEd**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์.
- อัครพงศ์ อ้นทอง. (2550). **คู่มือการใช้โปรแกรม Eviews เบื้องต้น: สำหรับการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Marco Lombardi, Madhusudan Mohanty and Ilhyock Shim. (2017). **Research Topic The real effects of household debt in the short and long run (BIS Working Papers No.607)**. Bank for International Settlements.